

Jacques de Jong van ATM Moerdijk:

'De overheid is soms een uitdagende partner'

ATM Moerdijk is als individuele locatie het grootste afvalverwerkingsbedrijf van Europa. Het bedrijf bedient drie sectoren: grond en vergelijkbare materialen als teerhoudend asfalt, chemisch afval in bulk en verpakkingen, en afvalwater en slib. De complexe processen, zware installaties en het gevaarlijke afval leiden niet zelden tot wantrouwen, ook bij vergunningverleners. Directeur Compliance Jacques de Jong: 'Iedereen is gebaat bij wat meer vertrouwen.'

ATM is feitelijk gebouwd op de puinhopen van het eerste grote gifschandaal van Nederland. In Lekkerkerk werd begin jaren tachtig van de vorige eeuw een hele woonwijk afgegraven omdat de grond vervuild was met dioxines en andere chemisch stoffen. De grond en het bouwafval werden gestort op het terrein waarop nu ATM Moerdijk huist. De toenmalige aannemer – Mourik – zag kansen in het zelf verwerken van het afval met behulp van een thermische reinigingsinstallatie. Zie daar de eerste contouren van het huidige ATM.

Een miljoen ton grond en asfalt granulaat, negenhonderdduizend ton industrieel water en nog eens 45.000 ton vaste organische stoffen. ATM Moerdijk verwerkt jaarlijks een gigantische stroom afval, en die neemt nog steeds toe. Waar vergelijkbare ondernemingen het de afgelopen decennia niet hebben gered, is ATM anno 2013 een gezond bedrijf, een van de belangrijkste van de Engels Shanks Group. Het loopt met afstand vooruit op de concurrentie en behoort tot de grootste en meest veelzijdige verwerkers van gevaarlijk afval van het continent.

Geluk

De Jong: 'Ons succes hangt sterk samen met onze langetermijnvisie op afvalverwerking. Wij bedienen een internationale markt waarbinnen de prijsdruk, met name op het verwerken van grond, enorm is toegenomen. Wij hebben daarop ingespeeld door te investeren in capaciteitsvergroting, bijvoorbeeld in onze thermische reinigingsinstallatie die was vergund voor 150.000 ton per jaar, en nu voor 1,2 miljoen ton. We zijn echter nooit blind geweest voor de realiteit. De druk op de prijs blijft. Bovendien wordt er in tijden van recessie ook door overheden de hand op de knip gehouden. Dat betekent gewoonweg minder aanbod van grond. Daar komt ook nog eens bij dat hergebruik van ongereinigde TAG, teerhoudend asfalt, sinds 2007 niet meer was toegestaan. Wij hebben onze bedrijfsvoering daarop afgestemd. Maar nu mag TAG sinds kort plotseling weer gewoon vrij geëxporteerd worden. Met dit beleid heeft de rijksoverheid ons echt in de steek gelaten. Een aantal dingen heeft ons echter overeind gehouden. Soms heeft dat te maken met geluk, zoals het binnenslepen van een uniek contract voor de sanering van een stortplaats in Sicilië. Daarnaast werken we steeds internationaler en

Omgeving:

'Eigenlijk liggen we verkeerd. Daar kunnen we niets meer aan doen, verplaatsing is geen optie'

hebben we klanten van over heel de wereld. Bovendien zijn we in het zoeken naar alternatieve markten op een grote vervangende afvalstroom gestuit - ik kan vanwege concurrentieoverwegingen nog niet zeggen welke - die prima in onze thermische installatie kan worden gereinigd. Daarmee kunnen we weer jaren verder.'

Waterkant

Naast het verwerken van vaste stoffen vormt de reiniging van industrieel afvalwater en scheepsreiniging een steeds belangrijker markt voor ATM Moerdijk. Waar de concurrentie afhaakt, ziet ATM het als een belangrijk deel van de toekomst. 'Wij zuiveren hier in onze installaties zo'n beet-

foto: Robert van den Berge

je al het zwaar vervuilde afvalwater van de Nederland om het daarna voor verdere verwerking door te leveren aan de overheids waterzuivering te Rilland Bath', aldus De Jong. 'Zij kijken met verbazing wat wij hier voor elkaar krijgen in onze fysisch/chemische en biologische zuiveringssystemen. Op dit vlak bewegen we ons in de internationale voorhoede wat betreft kennis en technologie. En dat geldt ook voor het reinigen van schepen. In onze meerjarenplannen hebben we vastgelegd dat het leeuwendeel van onze investeringen, twaalf miljoen euro, aan de waterkant wordt gedaan, in het uitbeiden van de steiger en het aanleggen van extra stalplaatsen. Er zijn steeds minder plekken waar zee- en binnenvaartschepen terecht kunnen voor reiniging van het ruim vanwege de complexe processen en regelgeving. Zo'n tien jaar geleden speelde hier ook de vraag of we er niet beter mee op konden houden. Het besluit was echter om er juist in te investeren en het als een kans te zien. Daar profiteren we nu van. Overigens helpt de crisis in de dit geval ook een handje. Binnenvaartschippers hebben steeds minder keuze in het aannemen van opdrachten en wisselen daardoor vaker van soort lading. Dat betekent dat er vaker moet worden schoongemaakt. Daarnaast is het afgassen van schepen op zee of in binnenwater een steeds meer beladen thema. Wij zijn nu bezig met een technologische ontwikkeling waarbij we schepen kunnen afgassen en dat gas direct in onze installaties kunnen verbranden. Uiteraard zit in het direct koppelen van de twee een behoorlijke veiligheidsuitdaging. Het helpt dan dat we hier het ontwerp en de bouw van al onze installaties in eigen hand houden binnen onze eigen engineering-afdeling. Zo hebben we maximaal grip op onze processen.'

Buurman

ATM beschouwt Moerdijk als haar belangrijkste stakeholder en werkt doorlopend aan draagvlak onder de bewoners van het aangrenzende dorp. De relatie met de omgeving is echter delicaat; de combinatie van de enorme installaties met de grote stroom gevaarlijk afval werkt per definitie argwaan in de hand.

De Jong: 'Eigenlijk liggen we verkeerd. Daar kunnen we niets meer aan doen, verplaatsing is geen optie. Als er ook maar iets gebeurt op

het industrieterrein stromen de telefoontjes binnen bij ons. Dat ligt ook voor de hand. We zijn immers de meest zichtbare buurman. En het blijkt ook moeilijk te bevatten wat hier binnen de poorten gebeurt, hoe open we ook zijn of hoeveel Moerdijkers hier ook werken. In het verleden waren ook onze vergunningverleners en toezichthouders niet vrij van wantrouwen. Dat maakte de relatie soms bijzonder uitdagend. Neem onze pyrolyse-intallatie. Na twee jaar proefdraaien oordeelde de provincie in 2002 dat deze niet doelmatig was en moest worden stilgelegd. Er moest een langsepende rechtszaak aan te pas komen om aan te tonen dat de installatie wel voldeed aan de stand der techniek. De provincie heeft kort geleden 10,2 miljoen euro overgemaakt als compensatie van gederfde inkomsten. Onlangs werden wij op onze beurt veroordeeld tot het betalen van een boete van 6,7 miljoen euro voor twaalf overtredingen in de jaren negentig, zoals het opslaan van verf op de verkeerde locatie en het verwerken van meer afval dan destijds vergund was. Dit was wat er overbleef van een strafrechtelijke aanklacht van maar liefst 1500 punten. Daarvoor hadden we alleen te maken met bestuursrecht waarbij de geest van een wet zwaar mee weegt.'

Vertrouwen

'In onze business worden de kaders door de wetgever aangegeven', vervolgt De Jong. 'Daarbij zijn er zo'n 2600 regels waarvan wij ons bewustzijn en die we naleven. Maar daarnaast bestaat er ook nog zoiets als handelen vanuit je verantwoordelijkheid op het gebied van veiligheid voor mens, omgeving en maatschappij nemen. Wij hebben sinds 2012 niet voor niets het domein compliance op directieniveau ingevuld. Inmiddels is er binnen het bedrijf veel gebeurd en ervaren wij dat het vertrouwen vanuit de overheid er nu wel is. Er is momenteel dan ook sprake van een uitstekende relatie met het bevoegde gezag. Zo wordt elke vergunningsaanvraag in goed overleg afgehandeld. Vertrouwen is één, maar wij moeten vanzelfsprekend voortdurend bewijzen dat we dat vertrouwen waard zijn. Hoewel we jaarlijks diverse toezicht- en controlebezoeken hebben, spelen er momenteel geen issues. Een goede graadmeter voor mij hoe we qua compliance presteren. Recentelijk heeft het voltallige

college van B&W van de gemeente Moerdijk ons bezocht. Ook zij zien alle positieve ontwikkelingen bij ATM tevreden aan. Onze helaas veel te vroeg overleden directeur Jack Droog had als motto: "ATM staat voor een opgeruimde wereld". Daar voeg ik graag aan toe: "en is klaar voor de toekomst". Daarbij staat de poort staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in wat wij doen".

Marco de Jonge Baas / m.dejongebaas@dewinter.nl

Processen ATM

- In de TRI (Thermische Reinigings Installatie) wordt verontreinigde grond ontdean van organische componenten zoals teer, olie, vet, benzine, PAK's en cyanides. Na voordroging worden deze door directe verhitting vernietigd of omgezet in gas dat de naverbrander ingaat. Een rookgasreinigingssysteem zorgt voor emissies die aan de Europese normen voldoen.
- Vaste organische stoffen zoals olie, oplosmiddel en inkt afkomstig uit de industrie en eigen processen worden verwerkt in een pyrolyse-installatie. Middels verhitting wordt het water en de organische fractie verwijderd en afvalstoffen ontleden. De damp die daarbij ontstaat - pyrolysegas - wordt als brandstof voor de TRI gebruikt.
- Afvalwater uit de industrie en schepen wordt gereinigd in fysisch/chemische- en biologische zuiveringssystemen. De biologische installatie zuivert onder meer zwaar verontreinigd afvalwater met een hoge organische vervuilinggraad.
- ATM kan een grote verscheidenheid aan slib, bijvoorbeeld afkomstig van tankbodems of industriële reiniging, behandelen. Door middel van driefasen decanters wordt oliehoudend slib gescheiden in water, olie en sediment. Voor niet oliehoudend slib wordt een filterpers gebruikt. Water wordt verder behandeld via de biologische waterzuiveringsinstallatie. De olie wordt opgewerkt tot ene brandstof voor de eigen installaties. Het sediment wordt via de pyrolyse-installatie verwerkt en onder ander omgezet in gas dat weer als brandstof wordt gebruikt.